

1 רבי שמעון פוטר בן – נכנס למקדש לאחר שעבר בשני השבילים,
2 וטעמו, משום שכל שביל נחשב כספק טומאה בפני עצמו, ואפשר
3 לומר על כל אחד מהם שהוא השביל הטהור, ונמצא שבכניסתו
4 למקדש לא היתה לו ידיעה ודאית. רבי שמעון פן יהודה פוטר
5 בבבלי – בכל האופנים המובאים בברייתא, ואמר כן משום – בשם
6 רבי שמעון.

7 תמזה הגמרא: ואפילו בקמיתא – האם השלוח פוטר בכולן שאמר
8 רבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון היינו אפילו באופן הראשון
9 בברייתא, שעבר בשני השבילים, ואם כן קשה, שהרי פעם השניה
10 נכנס למקדש כשהוא טמא ודאי, ומדוע לא יתחייב בקרבן.

11 מתרצת הגמרא: אמר רבא, הָאֵלָּא קָמָא עֲקָרִין – כאן, באופן
12 הראשון שהוזכר בברייתא, במה מדובר, בְּנִזְוֵי שְׁהֵלֶף בְּשִׁבִיל הָרְאִשׁוֹן
13 תחילה, וידע שהוא ספק טמא, וּבְשַׁעַת הַלְּוִכּוֹ בְּשִׁבִיל הַשְּׁנִי שִׁכַּח
14 שְׁהֵלֶף בְּרִאשׁוֹן, ונמצא שכשנכנס למקדש אף שהיה ודאי טמא, מכל
15 מקום לא היתה לו ידיעה שלמה שהוא טמא, אלא רק מקצת ידיעה,
16 כלומר, אם היה זוכר משתי הליכותיו הרי שהיתה כאן ידיעה ודאית
17 שנטמא, אך עתה שבידיעת ספק השניה שכח מהראשונה, הרי ששתי
18 הידיעות (שהבצטרפותם הם גורמים ידיעה ודאית) נחשבות כמקצת
19 ידיעה ודאית, כלומר קצת מן הידיעה שנטמא בודאי. וְהָאֵלָּא פְּלִיגֵי –
20 ובדבר זה נחלקו התנאים בברייתא, תָּנָא קָמָא קָמָא בדעת רבי
21 שמעון, שְׂמִקְצַת יְדִיעָה וְדִאִית בְּיַדִיעָה דְּרִבָּא – נחשבת כאילו ידע
22 בודאי שהוא טמא, ונחשב שהיתה לו ידיעה בתחילה, וחיוב קרבן.
23 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה קָבַר בדעת רבי שמעון, שְׂמִקְצַת יְדִיעָה לֹא
24 בְּיַדִיעָה דְּרִבָּא – אינה נחשבת כידיעה שלמה. וכיון שלא זכר שנכנס
25 לשביל הראשון, אין כאן ידיעה בתחילה, ופסור מקרבן.

26 הגמרא מבארת את הברייתא עצמה: אָמַר מַר בְּרִייתָא, הֵלֶף
27 בְּשִׁבִיל הָרְאִשׁוֹן, וְהָרִי הוּא סַפֵּק טַמָּא, וְשִׁכַּח שְׁנַטְמָא וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ,
28 וְהִיָּה בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְיִכְבַּל וְנִטְהַר, וְהֵלֶף בְּשִׁבִיל הַשְּׁנִי, וְנִכְנַס
29 לְמִקְדָּשׁ, חֵיִיב. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אָמַר – מדוע הוא חייב קרבן, הֲאֵלָּא לֹא
30 הָיָה לִיָּה יְדִיעָה – הרי מעולם לא ידע בודאי שנטמא, שהרי בכל פעם
31 קודם שנכנס היה לו רק ספק שמא נטמא, וכל שלא היתה לו ידיעה
32 בתחילה אינו מביא קרבן.

33 מתרצת הגמרא: אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, הֲאֵלָּא מִנֵּי – ברייתא זו כדעת מי היא
34 שנויה, כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הִיא, דְּלֹא בְּעֵי יְדִיעָה בְּתַחֲלָה – שאינו מצריך
35 ידיעה בתחילה כדי לחייב קרבן, אלא הוא סובר שכל הנכנס למקדש
36 בשגגה חייב קרבן, אף אם מתחילה לא ידע כלל מטומאתו, ולכן
37 חייב אף באופן שהיתה לו ידיעת ספק.

38 תירוצ נוסף: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אָפִילוּ תִּימָא – אפילו אם תאמר
39 שברייתא זו היא כְּרַבִּינָן, הסוברים שצריך ידיעה ודאית קודם שחטא,
40 מכל מקום קָמָא, בברייתא זו, חיובו אף בספק ידיעה, משום שְׁעָשׂוּ
41 – החשיבו חכמים סָפֵק יְדִיעָה של טומאה בְּיַדִיעָה וְדִאִית שְׁנַטְמָא,
42 ולכן חייב. ולהלן יבואר מדוע אמרו כן חכמים.

43 הגמרא דנה בתירוץ של רבי יוחנן, ומקשה סתירה בדברי רבי יוחנן
44 וריש לקיש. אומרת הגמרא: סָלְקָא דְּעֵתָךְ – עולה בדעתך לומר,
45 שכונת רבי יוחנן לומר, שְׂפָאן – בענין הנכנס בטומאה למקדש עָשׂוּ
46 סַפֵּק יְדִיעָה כִּידִיעָה, וְהוּא דְּרִיז לְכָל הַתּוֹרָה בְּוֹלָה, שבכל עבירה
47 שצריך שידע שחטא, אין צורך בידיעה גמורה, אלא אף ספק ידיעה
48 נחשב כידיעה, ואם כן קָשְׂיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲדַרְבֵּי יוֹחָנָן – דברי רבי
49 יוחנן כאן נסתרים מדבריו לעיל, שכאן אמר שספק ידיעה כידיעה,
50 ואילו לעיל (ג) אמר שידיעת ספק אינה מחלקת לחטאות, שאם נודע
51 לו בין החתיכות שאכל שיש ספק על החתיכה שאכל, ואחר האכילה
52 השניה נודע לו שבוודאי אכל שתי חתיכות איסור, אינו מביא שתי
53 חטאות, אלא חטאת אחת, שידיעת ספק שבאמצע אינה נקראת
54 ידיעה המחלקת. ואם נאמר שספק ידיעה נחשב כידיעה, היה עליו
55 להביא שתי חטאות, כאילו נודע לו בין האכילות שמה שאכל הוא
56 ודאי חלב. וכן קָשְׂיָא דְּרִישׁ לְקִישׁ אֲדַרְבֵּי לְקִישׁ, שלעיל סבר
57 שיטת רבי שידיעת ספק מחלקת לחטאות, הרי שספק ידיעה נחשב
58 כידיעה, ומדוע היה צריך להעמיד את הברייתא כאן כרבי ישמעאל,

ולא העמיד כרבי.

59 הגמרא מתרצת את הקושיא על רבי יוחנן. מבארת הגמרא: בְּשִׁלְמָא
60 דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲדַרְבֵּי יוֹחָנָן לֹא קָשְׂיָא – הקושיא בדברי רבי יוחנן אינה
61 קשה, כיון שכונתו היא כך, כָּאֵן – לענין טומאת מקדש וקדשיו, עָשׂוּ
62 סַפֵּק יְדִיעָה כִּידִיעָה, אֲכַל לְכָל הַתּוֹרָה בְּוֹלָה לֹא עָשׂוּ סַפֵּק יְדִיעָה
63 כידיעה, ולכן בידיעה המחלקת לחיובי חטאת, ידיעת ספק אינה
64 נחשבת ידיעה. ומבארת הגמרא: מֵאֵי מַעְמָא – מדוע רק לענין
65 טומאה עשו ספק ידיעה כידיעה. כיון דְּהָכָא, נָבִי טוֹמְאָה, בְּתִיב
66 (ויקרא ה א) 'או נפש אשר תגע בכל דבר טמא וגו' וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא
67 טָמֵא וְאִשָּׁם, וממה שנאמר 'ונעלם והוא טמא' משמע, שגם באופן
68 שהיתה לו ידיעה דאית בָּה נָמִי סָפֵק – ידיעה שאינה ודאית אלא
69 ספק טומאה, גם חֵיִיב קָרָא – חייבו הפסוק בקרבן, אֲכַל לְכָל הַתּוֹרָה
70 בְּוֹלָה בְּתִיב (ויקרא ד כח) 'או הודע אליו הפאתו', ומשמע שרק אי אית
71 לִיָּה יְדִיעָה – אם יש לו ידיעה גמורה שחטא, הוּא דְּמַחֲיִיב, אבל על
72 ידיעת ספק אינו מביא קרבן, ואין סתירה בדברי רבי יוחנן. מסיימת
73 הגמרא: אֵלָּא לְרִישׁ לְקִישׁ קָשְׂיָא – אך הקושיא בדברי ריש לקיש
74 עדיין קשה, אֲדַרְבֵּי קִישׁ לָהּ – עד שהוא נדחק להעמיד את דברי תנא
75 קמא בברייתא דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, הסובר שאין צריך כלל ידיעה
76 בתחילה, לִזְקָמָה דְּרַבִּי, שהרי ריש לקיש סובר שלרבי ספק ידיעה
77 כידיעה.

78 מתרצת הגמרא את הקושיא על ריש לקיש: אכן ריש לקיש היה יכול
79 להעמיד את הברייתא כרבי, אלא דְּהָא קָא מְשַׁמְעֵ לָן – דבר זה בא
80 ריש לקיש להשמיענו, במה שהעמיד את הברייתא כרבי ישמעאל,
81 דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל נָמִי לֹא בְּעֵי יְדִיעָה בְּתַחֲלָה – שאף רבי ישמעאל
82 סובר שאין צריך ידיעה בתחילה.

83 תמזה הגמרא: מדוע הוצרך ריש לקיש לחדש זאת בדעת רבי
84 ישמעאל, הֲאֵלָּא מִתְּנִיתִין הִיא – הרי דבר זה מבואר במשנה, דְּתִנָּן
85 (שבועות יד), רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אָמַר, נֹאמַר בַּפְּסוּק (ויקרא ה ב-א) 'או נפש
86 אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא או בְּנִבְלַת חַיָּה טָמְאָה או בְּנִבְלַת בְּהֵמָה
87 טָמְאָה או בְּנִבְלַת שָׂרָץ טָמֵא וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאִשָּׁם, או כִּי יִגַּע
88 בְּטַמְאָת אָדָם לְכָל טַמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע
89 וְאִשָּׁם, וממה שנאמר בפסוקים אלו 'ונעלם' ['ונעלם'] (ממנו) שְׁתִּי
90 פְּעָמִים דרש רבי ישמעאל שיש לְחֵיִיב חטאת על הנכנס למקדש
91 בְּהֵעָלֵם טוֹמְאָה – ששכח שהוא טמא, וְעַל הֵעָלֵם מִקְדָּשׁ – או
92 שנעלם ממנו שזוה המקדש, וכיון שהסוברים שצריך ידיעה בתחילה
93 ובסוף דרשו כן ממה שנאמר 'ונעלם', ורבי ישמעאל שדרש את
94 הפסוקים להעלם טומאה והעלם מקדש אינו יכול לדרוש גם שצריך
95 ידיעה בתחילה ובסוף, מוכח שרבי ישמעאל סובר שלא צריך ידיעה
96 בתחילה, ואם כן מדוע הוצרך ריש לקיש להשמיענו שרבי ישמעאל
97 לא מצריך ידיעה בתחילה.

98 מתרצת הגמרא: אֵיצְטְרִיךְ – הוצרך ריש לקיש להשמיענו שרבי
99 ישמעאל סובר שאין צריך ידיעה בתחילה, משום דְּכִלְקָא דְּעֵתָךְ
100 אֲמִינָא – היה עולה על דעתך לומר, שאמנם מִקְרָא לִית לִיָּה – אין
101 לרבי ישמעאל מקור מפסוק בתורה שצריך ידיעה בתחילה, אך
102 מִקְרָא אִית לִיָּה – שמא קיבל כן הלכה למשה מסיני שצריך ידיעה
103 בתחילה, קָא מְשַׁמְעֵ לָן רִישׁ לְקִישׁ, שרבי ישמעאל סובר שאין צריך
104 כלל ידיעה בתחילה.

משנה

106 במשניות הקודמות התבאר דין אשם תלוי באדם שנטוּפֵק אם עבר
107 עבירה. משנתנו דנה באדם שודאי עבר עבירה, אלא שאינו יודע איזו
108 עבירה עבר, האם הוא חייב קרבן: אדם שהיו חתיכת הֶלֶב וְחִתִּית
109 בשר נֹתֵר לְפָנָיו, והוא היה סבור ששניהם מותרים לו באכילה,
110 וְאֲכַל אֶחָד מֵהֶן בְּשׁוּגָה, וְאִינוּ יוֹדְעֵי אִיזוֹ מֵהֶן אֲכַל, אם את הנותר
111 או את החלב, וכן אדם שִׁאֲשָׁנוּ יָדָה וְאֶחָד מֵהֶן עָמַל עִמּוֹ בְּפִיתָה,
112 ושתיקן אסורות עליו בברת, וְשָׁנַג בְּאֶחָת מֵהֶן – ובא על אחת מהם
113 בשוגג, שהיה סבור שהוא בא על אשתו וסבר שאשתו טהורה, וְאִינוּ
114 יוֹדְעֵי בְּאִיזוֹ מֵהֶן שָׁנַג, אם בא על אחותו או שבא על אשתו בנדחתה.
115

יום ראשון

יום רביעי

טז ניסן, ב דחהמ"צ, אחד לעומר

ה'תש"ג

ליל ב' דתג הפצות - קריאת שמע שצעל המטה כמו בכל יום טוב.

שיעורים. חומש: אחרי מות, רביעי עם פירש"י.

תהלים: עט"פב.

תניא: אך אמנם . . . 116 אתה וכה"ג.

גם מי שאין לו אב, ר"ל, אומר לפני מה נשתנה "טאטע איך וועל בא דיר פרעגן פיר קשיות". וסמוכות לזה, שגם מי שאין לו אב ואם, ר"ל, צ"ל בברכת המזון: הרחמן הוא יברך את אבי מורי כו' אמי מורתי כו'.

גם מי שאין לו אב, רחמנא לצלן, אומר לפני "מה נשתנה": "אבא, אשאל אותך ארבע קושיות". וסמוכות לזה, שגם מי שאין לו אב ואם, רחמנא לצלן, צריך לומר בברכת המזון: הרחמן הוא יברך את אבי מורי כו' אמי מורתי כו'.

המשך ביאור למס' כריתות ליום שבת קודש עמ' א

32 זה פוטר רבי יהושע, שהרי באופנים אלו התכוון לעשות מלאכה, ו
 33 ואם כן יש לחייבו חטאת.
 34 מבררת המשנה: אם בן, שחייבים באופן זה, למה נאמר (ויקרא ד כג)
 35 'או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה', ומה נמעת מתיבת 'בה' כיון
 36 שאף כשהתכוון ללקט תאנים שחורות וליקט לבנות חייב. מבארת
 37 המשנה: ממעטים מתיבה זו פרט למתעסק בדבר המותר לגמרי, כגון
 38 שבא לחתוך את התלוש וחתך את המחובר, שפטור. אבל המתעסק
 39 בדבר האסור, אף שלא התכוון לדבר זה ממש, חייב.

גמרא

41 שנינו במשנה: חלב ונותר לפניו ואכל אחד מזה ואינו יודע איזה מזה
 42 אכל וכו' רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר. הגמרא מביאה
 43 ברייתא המבארת את סברות המחלוקת: תניא ברייתא, אמר רבי
 44 אליעזר, האוכל חתיכה אחת מותר שתי חתיכות, אחת של חלב
 45 ואחת של נותר, מה נפשך - מה רצונך לומר כדי לפטור, והרי בין
 46 אי חלב אכל, חייב חטאת, ובין אי נותר אכל, חייב חטאת. וכן
 47 באופן שאחרת ואשתו נדה עמו בבית, ובא על אחת מהם, בין אי
 48 אשתו נדה בעל, חייב חטאת, ובין אי אחרתו בעל, גם כן חייב. וכן
 49 העושה מלאכה בבין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים, בין אי
 50 בשבת עושה מלאכה חייב חטאת, ובין אי ביום הכיפורים עושה
 51 מלאכה, חייב חטאת.
 52 אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר תשובה לדבריו, הרי הוא אומר
 53 - הלא נאמר בתורה (ויקרא ד כג) 'או הודע אליו חטאתו אשר חטא
 54 בה', ויש לדרוש שאינו מביא חטאת עד שיודע לו כמה חטא, ואילו
 55 באופנים אלו אף שודאי חטא, הרי אינו יודע במה חטא ופטור
 56 מחטאת.
 57 שואלת הגמרא: ורבי אליעזר, שלא דרש מהפסוק שצריך שידע במה
 58 חטא, האי - תיבה זו של 'בה' האמורה בפסוק, מאי עביר ליה - מה
 59 ידרוש ממנה. משיבה הגמרא: מיפעי ליה - רבי אליעזר צריך את
 60 הפסוק לומר שאין מביאים חטאת אלא במתכוון למלאכת איסור,
 61 פרט למתעסק בדבר המותר שאינו מביא חטאת.

1 וכן אם היו שבת יום הכיפורים סמוכים זה לזה, ועושה מלאכה בזמן
 2 בין השמשות שביניהם, והיה סבור שהוא יום חול, ואינו יודע באיזה
 3 מהן עושה, אם עשה מלאכה בשבת או ביום הכיפורים. בכל האופנים
 4 הללו, רבי אליעזר מחייב חטאת על שגגתו, אף שאינו יודע על איזה
 5 חטא מביא, ורבי יהושע פוטר, ובגמרא תבאר מחלוקתם.
 6 רבי יוסי חולק על תנא קמא לגבי עשיית מלאכה בבין השמשות:
 7 אמר רבי יוסי, לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על העושה על
 8 מלאכה בין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים, שלדברי הכל הוא
 9 פטור, משום שאני אומר, שמה מקצת מלאכה עושה היום, בשבת,
 10 ומקצת מלאכה עושה למחר, ביום הכיפורים, ונמצא שעושה חצי
 11 שיעור בשבת וחצי ביום הכיפורים, ופטור. אלא על מה נחלקו, על
 12 העושה מלאכה בתוך היום, ואינו יודע אם בשבת עושה אם ביום
 13 הכיפורים עושה, או - אופן נוסף שנחלקו, על העושה מלאכה, ואינו
 14 יודע מעין איזה מלאכה עושה, אם חרש או זרע, שרבי אליעזר
 15 מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר. אמר רבי יהודה, פוטרו היה רבי
 16 יהושע, לא רק מחטאת, אלא אף מאשם תלוי.
 17 המשנה מבארת את מחלוקת רבי יהושע ורבי אליעזר: רבי שמעון
 18 ורבי שמעון שזורי אומרים, לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על
 19 העובר בדבר - עבירה) שהוא משם אהה, כגון אדם שלקט תאנה,
 20 ואינו יודע מאיזה עץ לקט, שהוא חייב חטאת, שהרי ידע שחטא
 21 ודאי בלקיטת תאנים. על מה נחלקו, על דבר שהוא משום שני
 22 שמות - כגון אדם שעשה מעשה ומסתפק אם קצר או טחן, או
 23 שמסתפק אם לקט תאנים או ענבים, או שהתכוון ללקט תאנים ולקט
 24 ענבים, שרבי אליעזר מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר.
 25 המשנה מביאה שיטה נוספת בביאור המחלוקת: אמר רבי יהודה,
 26 אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים, או שהתכוון ללקוט
 27 ענבים וליקט תאנים, וכן אם חשב ללקט תאנים שהזרות, וליקט
 28 לבנות, או לבנות, וליקט שהזרות, בכל אלו, רבי אליעזר מחייב
 29 חטאת ורבי יהושע פוטר, ובגמרא להלן (ג) התבאר במה חולק רבי
 30 יהודה עם רבי שמעון ורבי שמעון שזורי.
 31 [אמר רבי שמעון], תמינהי אם פטר בה - תמה אני אם אכן באופן

59 שמחייב על עשיית גמר מלאכה, ואף שעשה בשבת רק את מקצתה,
 60 דתנן במסכת שבת (קה) לגבי מלאכת 'אורג', רבי אליעזר אומר,
 61 האורג שלשה חומין בתחלה – בתחילת אריגת הבגד, וכן אם ארג
 62 חוט אחד על האריג – על בגד שכבר התחיל באריגתו, חייב, כי אף
 63 שאותו חוט אינו אלא מקצת מלאכה, מכל מקום כיון שהוא מצטרף
 64 לבגד הקיים, חייב עליו. ואם כן אף במלאכת הוצאה נאמר שיתחייב
 65 בגמר המלאכה אף כשלא עשה את כל המלאכה, כיון שגמר
 66 המלאכה היה ביום אחד, ושלא כדברי רבי יוסי, שגם רבי אליעזר
 67 פוטר בזה.
 68 מתרצת הגמרא: אמר רב יוסף, רבי יוסי אליבא דרבי אליעזר הכי
 69 מתיגי – רבי יוסי היה שונה כך את המשנה בשבת בדברי רבי אליעזר,
 70 רבי אליעזר אומר, האורג שלשה חומין בתחלה – בתחילת אריגת
 71 הבגד, וכן האורג שנים על האריג – על בגד שכבר התחילו באריגתו,
 72 חייב, משום שאף בגמר המלאכה אינו מתחייב אלא באריגת שני
 73 חומין, שהוא שיעור כל המלאכה, ואילו האורג חוט אחד אינו חייב
 74 אף בגמר מלאכה, והוא הדין כאן שלא יחייב רבי אליעזר בגמר
 75 ההוצאה כשאין בה שיעור שלם.
 76 שנינו במשנה: העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה
 77 אם ביום הכפורים עשה, או העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה
 78 עשה וכו' רבי יהושע פוטר, אמר רבי יהודה, פוטריו היה רבי יהושע
 79 אף מאשם תלוי.
 80 הגמרא מביאה ברייתא בנידון זה: תניא בברייתא, אמר רבי יהודה,
 81 פוטריו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי, משום שגמרא בפרשת
 82 אשם תלוי (ויקרא ה) 'ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה'
 83 אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו, ומלשון 'ולא ידע'
 84 משמע שרק מי שלא ידע אם חטא או לא, וכגון שיש לו ספק אם אבל
 85 חלב או שומן, מביא אשם תלוי, פרט לזה שידע שחטא, אף שאינו
 86 יודע באיזה חטא חטא. אמר לו רבי שמעון לרבי יהודה, אדרבה,
 87 אותו שחטא ואינו יודע במה חטא, זהו שבדאי מביא אשם תלוי,
 88 שגמרא (שם) 'ועשה וגו' ולא ידע, ויש ללמוד מלשון זו שרק מי
 89 שידע שעשה מעשה עבירה אלא שאינו יודע מה עשה, הוא שמביא
 90 אשם תלוי, ואף זה לא ידע כמה עשה, ולכן חייב באשם תלוי, אבל
 91 אדם שאכל חתיכה, ספק אכל חלב ספק לא אכל חלב אלא שומן,
 92 שפשוט לך שמביא אשם תלוי, אין הדבר פשוט, אלא צא ושאל עליו
 93 אם מביא אשם תלוי אם לאו, שהרי אינו בכלל לשון עשייה
 94 שבפסוק, שהרי יתכן שלא חטא כלל.
 95 כיון שאמר רבי שמעון שבספק אבל חלב או שומן יש לשאול אם
 96 מביא אשם תלוי או לא, מבררת הגמרא מה באמת דעתו של רבי
 97 שמעון בזה. מבררת הגמרא: מאי הוי עלה – מהי שיטת רבי שמעון
 98 בספק אבל ספק לא אבל. מוכיחה הגמרא: תא שמע, שנינו בברייתא,
 99 אדם שחטא בדבר המחייב קרבן, ולא ידע כמה חטא – באיזו
 100 מלאכה חטא, או ספק חטא ספק לא חטא כלל, מביא אשם
 101 תלוי. ויש לברר, מאן שמענא ליה דאמר – מיהו התנא שמענו
 102 שהוא סובר שאם ידע שחטא ואין ידע כמה חטא מביא אשם
 103 תלוי, הרי זהו רבי שמעון, וכמבואר במשנתינו, ואם כן הברייתא
 104 הולכת בשיטתו, וקא תני – ושנינו באותה ברייתא שגם אם ספק
 105 חטא ספק לא חטא, מביא אשם תלוי. שמע מינה, דכריא ליה
 106 לרבי שמעון שלא רק כשבדאי חטא ואינו יודע באיזה חטא חייב
 107 קרבן, אלא גם אם ספק חטא ספק לא חטא, מביא אשם תלוי.
 108 שנינו במשנה: רבי שמעון שזויר, רבי שמעון אומר, לא נחלקו
 109 בו' על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב, אם כן מה תלמוד לומר
 110 אשר חטא בה, פרט למתעסק.
 111 הגמרא מבררת את דיני מתעסק בשבת ובשאר עבירות: אמר רב
 112 נחמן, אמר שמואל, אדם המתעסק באכילת הלבים ונביאת
 113 עריות, שהתכוון למעשה היתר ונכשל במעשה איסור, חייב, שכן
 114 נהנה – כיון שיש לו הנאה בעבירה. אבל המתעסק בשבת, שחשב
 115 לעשות דבר היתר ועלה בידו דבר איסור, פטור, משום שלגבי
 116 מלאכת שבת רק מלאכת מחשבת – מלאכה עם מחשבה וכוונה

1 מבררת הגמרא: מתעסק דמאי – באיזו עבירה הוצרכה התורה
 2 לפטור אדם שעבר עבירה מפני שהוא מתעסק במעשה היתר, אי
 3 דהלבים ועריות – אם בעבירות של אכילת חלב או ביאה אסורה,
 4 שהתכוון להיתר ונכשל באיסור, שבאה התורה לפטור את המתעסק,
 5 אי אפשר לומר כן, שהרי הדין הוא שבאופנים אלו חייב בקרבן,
 6 [דאמר רב נחמן, אמר שמואל, המתעסק בהלבים ועריות חייב],
 7 אף שלא היתה כוונתו כלל למעשה זה, שכן נהנה – כיון שיש לו
 8 הנאה בעבירות אלו, וחייב אף ללא כוונה. ממשיכה הגמרא: ואי בא
 9 הפסוק לפטור מתעסק בשבת, שהתכוון לעשות מעשה היתר בשבת
 10 ובא לידי איסור, הרי אף ללא לימוד מיוחד אנו יודעים שהוא
 11 שפטור, ומאי טעמא, כיון שבמלאכות שבת רק 'מלאכת מחשבת'
 12 אסרה תורה, ואילו מלאכה שנעשתה ללא מחשבה וכוונה למלאכה
 13 זו, אינה מחייבת, ואין צורך בפסוק כדי לפטור את המתעסק בשבת.
 14 מתרצת הגמרא: לרבא, שיובאו דבריו להלן, משפחת לה – מוצא
 15 אתה שהוצרכה התורה לפטור את המתעסק בשבת, כגון שנתפון
 16 לחתוך את התלוש וחתך את המחובר, שבשעה שהתעסק במעשה
 17 היתר, עבר על איסור קוצר, ומכיון שלא התכוון למלאכת קוצר,
 18 פטור, ולאכילת, משפחת לה אופן שפטור משום מתעסק, כגון
 19 דנתפון להגביה את התלוש, שנפל לו סכין בערוגת ירק והתכוון
 20 להגביהו, ולא התכוון כלל למעשה חיתוך, וחתך את המחובר,
 21 שתוך כדי הגבהתו חתך ירק מחובר, ובאופן זה הוא פטור משום
 22 מתעסק.
 23 הגמרא מביאה את עיקר המחלוקת של אביי ורבי: דאיתמר, נתפון
 24 להגביה את התלוש – להגביה סכין שנפלה לו בתוך ערוגת ירק
 25 וחתך את המחובר, פטור, מאי טעמא, דהא לא איפיון לשום
 26 חתיכה – שהרי לא התכוון כלל למעשה של חיתוך. אבל אם רצה
 27 לחתוך את הירק התלוש וחתך את המחובר, אכילת חלב, חייב
 28 חטאת, דהא איפיון לשום חתיכה – שהרי התכוון למעשה חיתוך,
 29 ואף שהתכוון לחתוך בהיתר, כיון שחתך באיסור, חייב. ורבא אמר
 30 פטור, דהא לא איפיון לחתיכה דאיסורא – שהרי לא התכוון
 31 למעשה חיתוך של איסור.
 32 שנינו במשנה: רבי יוסי אומר, לא נחלקו בו' על העושה מלאכה
 33 בין השמשות שהוא פטור, שאני אומר מקצת עשה היום ומקצת עשה
 34 למחר. ולא התבאר במשנה מה השיבו לו חכמים על כך, אמנם שנינו
 35 בברייתא, תניא, אמר להו רבי יוסי, דקדקתם אחריו – נצחתם
 36 וקיפחתם אותי בדבריכם.
 37 שואלת הגמרא: מאי אמרי ליה – מה אמרו לו חכמים, דמחמת כן
 38 אמר להו רבי יוסי 'דקדקתם אחריו'. משיבה הגמרא: הכי אמרי ליה
 39 – כך אמרו לו חכמים, אם הגביה בין השמשות מהו, כלומר, גם
 40 לדברך שאתה פוטר משום שאומרים שמקצת מלאכה נעשית היום
 41 ומקצתה למחר, מה תאמר על אדם שעסק במלאכת הוצאה, והגביה
 42 את החפץ כדי לעקרו ומחרושת שבו הוא נמצא בבין השמשות שבין
 43 שבת ליום הכיפורים האם גם בזה יזיה פטור, והרי בזה אי אפשר
 44 לחלק ולומר שחצי עשה היום וחצי למחר, שהרי המלאכה נעשית
 45 כהרף עין ואי אפשר לחלקה לשני חצאים, ואם כן יש לחייבו. ועל
 46 טענה זו אמר להו רבי יוסי, דקדקתם אחריו, כלומר, נצחתם אותי
 47 בטענתכם.
 48 תמדה הגמרא: מדוע תודה רבי יוסי לטענתם, ונימא להו – והרי היה
 49 יכול להשיב להם שאף בהגבהה ניתן לומר כן, שמקצת הגביה
 50 היתה מהיום, ומקצתה למחר. מתרצת הגמרא: הכי נמי קאמר להו
 51 – באמת כך אמר להם רבי יוסי, דקדקתם אחריו, וחשבתם לנצחני,
 52 ולא העליתם בידכם פלוג, משום שגם בזה אפשר לומר שמקצת
 53 הגבהה היתה היום ומקצתה למחר, ופטור.
 54 הגמרא דנה עתה בדברי רבי יוסי. מקשה הגמרא: ולרבי יוסי, אף
 55 שהוא אומר שמקצת מלאכה נעשתה היום ומקצתה למחר, מכל
 56 מקום הרי אותו מקצת שנעשה בסוף הוא גמרא מלאכה, וכי בזה ניתן
 57 לומר שאף לרבי אליעזר פטור וכפי שאמר רבי יוסי, שלדברי הכל
 58 פטור, הא שמענא ליה דמתחייב – הרי שנינו בדעת רבי אליעזר

ולכן, גם אז הרי זה ("סוטה") שם דתורה - דמכיוון ש"בוודאי סופו לעשות תשובה", נמצא, שתכליתו של החטא (כמו שהוא מצד למעלה) הוא - העלי'27.

ולא עוד, אלא אפילו כשהחטא הוא באופן ד"אחטא ואשוב", שאז "אין מספיקין בידו לעשות תשובה" - גם אז, הרי מצד פנימיות העניינים כפי שהם למעלה, הכוונה בזה היא - שיהי' "דחק ונתחזק", היינו, לעוררו לתשובה נעלית יותר28.

יח. ובפשטות - שזוכים תיכף ומיד לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו"29, שלימות העם, ובאים לארצנו הקדושה, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"30, שלימות הארץ, ושם גופא - להר הקודש, ולבית המקדש השלישי, ומקבלים גם את התורה - "אוריאל תליתאי", שלימות התורה, ובצירוף כולם - שלימות המשולשת, "חוט המשולש"31, וכל זה - תיכף ומיד, במהרה בימינו ממש.

(29) בא י, ט.
(30) עקב יא, יב.
(31) ראה קהלת ד, יב.

(27) ראה לקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך. ח"ח ע' 236 הע' 14.
ח"ה ע' 395. וש"נ.
(28) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1153 הע' 16.

המשך ביאור למס' כריתות ליום שבת קודש עמ' ב

1 אַפְרָה תוֹרָה, ועשייה מתוך התעסקות אינה מלאכת מחשבת.
 2 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן, וְהָא 'תִּינּוּקוֹת' - והרי
 3 המשנה ששנינו בענין מילת תינוקות בשבת, דְּבִי מִתְעַסֵּק דְּמִי -
 4 שהוא נחשב בה כ'מתעסק', וְתִנּוּן בַּמְשֻׁנָה (שבת קלז), מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי
 5 תִּינּוּקוֹת, אָחֵד מֵהֶם הֵגִיעַ זְמַנּוֹ לְמוֹל בְּשַׁבָּת, וּמִיִּלָּה בּוֹמְנָה דּוּחָה אֵת
 6 השבת (שבת קלב), וְתִינּוֹק אָחֵד זְמַנּוֹ הָיָה לְמוֹל אַחֵר הַשַּׁבָּת - בְּיוֹם
 7 ראשון, ואסור למולו בשבת, וְשָׂכַח הַמּוֹדֵל אִיזָה תִינּוֹק זְמַנּוֹ בַשַּׁבָּת
 8 ואיזה לאחר השבת, וּמָל אֵת הַתִּינּוֹק שֶׁל אַחֵר הַשַּׁבָּת, בְּשַׁבָּת,
 9 וּנְמַצָּא שְׁחִילָל אֵת הַשַּׁבָּת בְּמִילָה זוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב הַטָּאֵת, כַּדִּין
 10 כֵּל שׁוּגַג בַּשַּׁבָּת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. מְסִיִּים רַבָּא אֵת קוּשִׁיתוֹ: וְעַד
 11 כָּאֵן לֹא פָטַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - כֵּל מַה שְּׂרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּטָרוֹ מַחְטָא, אִינוּ
 12 אֵלָּא מְשׁוּם דְּקָסְבַּר שְׂאֵדָם שְׂטֵעָה בְּדַבְרָה מְצֻנָה - שְׁחָשַׁב לַעֲשׂוֹת
 13 מְצוּהָ, וְלֹא עָשָׂה מְצוּהָ, פְּטוּר מַחְטָא, אֲבָל הַמִּתְעַסֵּק בְּדַבְרָה דְּלֹא
 14 מְצֻנָה, כְּגוֹן שֶׁהִתְכוּן לִלְקַט תַּאֲנָה מַעֵץ זֶה וְלִיקַט מַעֵץ אַחֵר, אֲפִילוּ
 15 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְחַיֵּיב, וְקָשָׁה עַל רַב נַחֲמָן שְׂאֵמַר בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל שֶׁמֵּתַעֲסַק
 16 בַּשַּׁבָּת פְּטוּר.
 17 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר לוֹ רַב נַחֲמָן, הִנֵּה לְמִשְׁנָה זוֹ שֶׁל 'תִּינּוּקוֹת' וְאֵל
 18 תּוֹכִיחַ מִמֶּנָּה, מְשׁוּם שִׁישׁ בַּה טַעַם מִיּוֹחַד לְחַיִּיבֵי אַף שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק,
 19 הוֹאִיל וּמִצָּאֵנוּ שְׂמִקְלָקֶל בְּתַפְרֵיה' - הַעוֹשֶׂה חַבּוּרָה בַּשַּׁבָּת בְּדֶרֶךְ
 20 קִלְקוּל חַיִּיב, אַף שֶׁבִּשְׂאֵר מְלָאכּוֹת הַמְקַלְקֵל פְּטוּר (ב"ק ד"ג), לְכֵן אַף
 21 הַמִּתְעַסֵּק בְּחַבּוּרָה, חַיִּיב, אֲבָל הַמִּתְעַסֵּק בִּשְׂאֵר מְלָאכּוֹת שַׁבָּת, יֵשׁ
 22 לוֹמַר שֶׁפְּטוּר.
 23 הַגְּמָרָא מְמַשִּׁיכָה לְהַקְשׁוֹת עַל שְׁמוּאֵל: אִיִּתִּיבִיהָ רַב יְהוּדָה
 24 לְשִׁמּוּאֵל, שִׁנִּינוּ בַּמְשֻׁנָּה, רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרָ, אֲפִילוּ מִתְכוּן לִלְקַט
 25 תַּאֲנָיִם וְלִיקַט עֲנָבִים, אוֹ עֲנָבִים וְלִיקַט תַּאֲנָיִם, וְכֵן אִם הִתְכוּן לִלְקַט

26 תַּאֲנָיִם שְׁחֹרֵזוֹת וְלִיקַט לְבָנֹת, אוֹ לְבָנֹת וְלִיקַט שְׁחֹרֵזוֹת, רַבִּי
 27 אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב הַטָּאֵת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. וְהָא הָכָא - והרי בכל
 28 האופנים הללו, מִתְעַסֵּק הוּא, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב קֶרְבֵּן, וְרַבִּי
 29 יְהוֹשֻׁעַ נִמִּי לֹא קָא פְטָר אֵלָּא מִן מִינָא לְמִינָא - ואפילו רבי יהושע
 30 לא פטרו אלא משום שמחשבתו היתה על מין אחד ועלה בידו מין
 31 אַחֵר, אֲבָל בְּחַד מִינָא - אֲבָל הַמִּתְעַסֵּק בְּמִין אֶחָד, כְּגוֹן שֶׁהִתְכוּן
 32 לִלְקַט תַּאֲנָה זֶה וְעִלְתָּה בִּידוֹ תַּאֲנָה אַחֵר, אֲפִילוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְחַיֵּיב,
 33 הֲרִי שֶׁמֵּתַעֲסַק בַּשַּׁבָּת חַיִּיב, וְשֵׁלָא כְּדַבְרֵי שְׁמוּאֵל הַפּוֹטֵר.
 34 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר לִיה שְׁמוּאֵל, שִׁינָנָא - מַחֲוּדָה, שְׁבֹזֵק מִתְנִיתִין
 35 וְהָא בְּתַרְיָא - עֲזוּב אֵת הַבְּתֵךְ בְּפִירוּשׁ הַמְשֻׁנָּה, וְתַפְרֵשָׁה כְּמוֹנִי,
 36 הָכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ, כְּגוֹן שְׂאֵבֵד מְלָקַט מְלָבֹו - שהיתה לו מחשבה
 37 ראשונה למה שעשה לבסוף אלא ששוב אבדה מחשבה זו מלבו
 38 ושכחה, ובאופן זה יש לחייב כיון שמכל מקום היתה לו מחשבה
 39 מִתְחִילָה לְדַבֵּר זֶה, וְהֵינּוּ שֶׁנִּתְכוּן לִלְקַט עֲנָבִים, וְשָׂכַח שֶׁהִתְכוּן
 40 לִלְקַט עֲנָבִים, וְקָבַר תַּאֲנָיִם בְּעֵינָא - וְסוּבַר עֵתָה שְׁבַרְצוֹנוּ הוּא
 41 לִלְקַט תַּאֲנָיִם, וְהִלְכָה יְדוֹ עַל הָעֲנָבִים וְלִיקַטֵם בְּלִי הַתְּכוּן, הֲרִי
 42 שְׁנַעֲשִׂית כּוּוֹנְתוֹ הֲרֵאשֻׁנָה, כִּי רִצָּה בְּתַחִילָה אֵת הָעֲנָבִים, אֲבָל לֹא
 43 נַעֲשִׂית מַחְשַׁבְתוֹ שֶׁבִּשְׁעֵת מַעֲשֵׂה שָׁחַב עַל הַתַּאֲנָיִם, וְבוּזָה נַחֲלֵקוּ,
 44 דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קָבַר שְׁהוּא חַיִּיב, שְׁתַּרִּי נַעֲשִׂיתָ בְּוִנְתָּה הֲרֵאשֻׁנָה
 45 שְׁחָשַׁב עַל הָעֲנָבִים, וְאִינוּ נַחֲשַׁב כְּמִתְעַסֵּק, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָבַר שֶׁפְּטוּר,
 46 שְׁתַּרִּי לֹא נַעֲשִׂיתָ בְּוִנְתָּה וּמַחְשַׁבְתָּה, וְאִינוּ חַיִּיב בְּקֶרְבֵּן עַד שֶׁתִּתְקִיִּים
 47 כּוּוֹנְתוֹ וּמַחְשַׁבְתוֹ. אֲבָל בִּשְׂאֵר מִתְעַסֵּק, שְׁלִיקַט אֵת מַה שֵׁלָא חָשַׁב
 48 עֲלָיו כִּלְל, פְּטוּר לְדַבְרֵי הַכֵּל, וְכֵל שְׁכֵן בְּשֵׁנִי מִיָּנִים שֶׁפְּטוּר מִטַּעַם
 49 מִתְעַסֵּק, וְכַדְבְּרֵי שְׁמוּאֵל.